

Editoriál

V druhom čísle tohto roku si vám dovoľujeme predstaviť výsledky výskumného projektu Kultúrne a teologické dedičstvo evanjelických duchovných piesní 17.-20. storočia podporeného výskumnou agentúrou VEGA.

Projekt prezentuje odlišnú perspektívu na kultúrne a teologické dedičstvo evanjelických piesní. Riešitelia sa zamerali na zatiaľ málo známe, resp. menej interpretované výskumy, ktoré predstavím v tomto špeciálnom čísle, ktoré jednotlivými štúdiami predstavuje hlavné oblasti výskumu:

- výskum osobností, ktoré boli autormi duchovných evanjelických piesní v jedinečnom a najvydávanejšom dokumente slovacikálneho charakteru v dejinách Slovenska a Slovákov Cithary sanctorum. Podotýkame, že doposiaľ, teda do vydania Slovníka autorov a ostatných pôvodcov Cithary sanctorum (Žilina, Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva, 2019) sme sa nestretli s takým komplexným pohľadom na tvorcov evanjelickej duchovnej piesne, pretože zachytáva nielen vrstvu tvorby domácich autorov, ako to bolo doposiaľ, ale obsiahol aj vstupy iných inonárodných vplyvov na bohoslužobnú prax na Slovensku. Slovník v sebe zahŕňa nielen jednoduchú interpretáciu biografických údajov, ale obsahuje v rámci jednotlivých hesiel aj priamu autorskú identifikáciu jednotlivých evanjelických piesní a základnú literatúru k jednotlivým autorom. Pridanou hodnotou slovníka, ktorý podáva informácie o všetkých 284 autoroch evanjelických piesní, ktorých tvorba je zahrnutá do Transoscia, je výberová bibliografia k dejinám Cithary sanctorum, ktorá je takisto prvou najúplnejšou bibliografiou k tejto téme a spolu s odkazmi na literatúru pri jednotlivých autorov v sebe kumuluje vysoký informačný potenciál. V súčasnosti, vďaka práve tejto publikácii je v tlači príspevok o vstupe angloamerickej evanjelickej piesne do Transoscia a súčasne sa pripravuje niekoľko čiastkových štúdií o vstupe inonárodných podnetov do spevníka, a to vklad poľských, francúzskych a českých autorov.
- V rámci výskumu literárno-vedného, literárno-estetického vznikla v rámci spracovaných materiálov jedinečná, vzácna a potrebná substancia pre komplexnú percepciu tematiky duchovných a cirkevných piesní 17. - 20. storočia, a to nielen z religióznej "hladiny", ale taktiež z perspektívy presahu do súčasnosti, (aj) do sekulárnych platforiem dnešnej literárnej, predovšetkým lyrickej, tvorby na Slovensku. V rámci projektu vznikli závažné štúdie k tejto téme, a to štúdie dr. Mariána Grupača Percepcia konfesijného textu v kontexte literárnej tradície, Cithara sanctorum ako inšpiračná platforma a fundamentálny determinant lyrickej tvorby vybraných básnikov 20. storočia a Barok ako kríza feudalizmu a zároveň bohatý zdroj duchovnej tvorby evanjelických autorov na území dnešného Slovenska. Výskum vyústil aj vo vydanie monografickej publikácie autorov Augustínová a Grupač a názvom Knižku podal pevec štedrý ľudu s výberom básní venovaných Jurajovi Tranovskému a vydaniu zbierky duchovných piesní Transoscia, v ktorej sa autori zamerali na básne venované Transosciu a jeho vplyvu na lyrickú tvorbu, slovenských i zahraničných autorov. V úvodnej štúdii sa dr. Grupač zamerail na význam Cithary v duchovných dejinách Slovenska a Slovákov.
- výskumnou témou bola aj oblasť reklamy a marketingovej komunikácie ako súčasti vydávania. Táto téma je vo forme výstupov reprezentovaná prácou o cirkevnej tematike v novinách a časopisoch dolnozemskej Slovákov, kde Tranovského cirkevná i literárno-historická doposiaľ trvá. Výskum reklamy na Transosciu ešte prebieha aj v súčasnosti, po širokom heuristickom prieskume sa pripravuje analýza typov reklám a ich dosahu na súdobý knižný a kníhkupecký trh. Keďže heuristická časť tejto témy bola náročná, do ukončenia projektu sa nám nepodarilo pripraviť syntetický výstup,

prvý, ktorý je plánovaný na vydanie je čiastková štúdia Reklama Transcisia v časopise Cirkevné listy od počiatkov ich vydávania do 70. rokov 20. storočia.

- Poslednou kľúčovou témou bol výskum typológie knižnej väzby, ktorej popis nám môžu pomôcť pri hodnotení a pochopení prostredia a doby v ktorej tento dokument vychádzal, remeselné spracovanie knižných väzieb v časovom horizonte vydávania spevníka, výber prvkov a systém popisu materiálov vo vzťahu k ochrane a dlhodobému uchovávaniu vydaných diel. Výsledkom výskumu je séria štúdií, ktoré podávajú komplexný pohľad na vyššie uvedenú problematiku. Autormi tohto výskumu je doc. Bukovský a Mgr. Alena Benešová a teoretický aj praktický výskum priniesol reálne výsledky v chronologickom prehľade spracovania knižných väzieb Transcisia od počiatkov jeho vydávania (1636), až do konca 19. storočia.

Eva Augustínová

Recenzenti: Mgr. Jarmila Majerová, PhD.

Mgr. Veronika Murgašová, PhD.

Všetky štúdie v tomto čísle časopisu vznikli v rámci projektu VEGA 1/0736/17 Kultúrne a teologické dedičstvo v evanjelických duchovných piesňach 17.-20. storočia.